

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ**

**ІІІ ВСЕУКРАЇНСЬКА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ**

***"СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ
СУЧАСНОСТІ"***

М а р і у п о л ь – 2019

УДК 082(063)
ББК 94я43
С-69

С-69 Соціально-економічні проблеми сучасності: Матеріали ІІІ Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, м. Маріуполь, 31 травня 2019 р. – Маріуполь, 2019. – 180 с.

Матеріали ІІІ Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Соціально-економічні проблеми сучасності» містять результати наукових досліджень вітчизняних вчених щодо питань економічної теорії, розвитку світового господарства і міжнародних економічних відносин, управління національним господарством, економіки підприємства, економіки природокористування, економіки праці, фінансів та соціально-економічних проблем внутрішньо переміщених осіб. Матеріали будуть корисними для наукових та практичних працівників, керівників підприємств, викладачів вищої школи, аспірантів, магістрантів, студентів.

Головний редактор

Балуєва О.В., д-р екон. наук, доцент

Матеріали подано в авторській редакції
© Донецький державний університет управління, 2019 рік
© Автори тез, 2019 рік

ЗМІСТ

Секція 1. ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ.

Балічева Г.О., Лохман Н.В. АНТИКРИЗОВА ДІАГНОСТИКА ЯК УМОВА СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА	6
Бурдига С.О., Біркентале В.В. СВІТОВИЙ ДОСВІД У СФЕРІ РОЗВИТКУ ВІДНОВЛЮВАЛЬНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ: КУРС ДЛЯ УКРАЇНИ	8
Глазунова А.О., Лохман Н.В. ОЗНАКИ ТА АНАЛІЗ РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ РОЗВИТКУ КРАЇНИ	12
Григор'єва В.В., Лохман Н.В. ВИЗНАЧЕННЯ СТРАТЕГІЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	15
Данно Т., Корнілова О.В., ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	18
Клафас І.І., Корнілова О.В. СИСТЕМА ДІАГНОСТИКИ ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА	23
Коваленко Т.О., Лохман Н.В. КОНСТРУКЦІЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА	26
Кострова К.С., Лохман Н.В. СТРАТЕГІЧНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВА ЯК РЕЗУЛЬТАТ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	28
Куса О.О., Тарасенко О.В. ПРОБЛЕМА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ	31
Мельник В. Є., Біркентале В.В. РЕСУРСОЗБЕРЕЖЕННЯ ЯК НАПРЯМОК РЕАЛІЗАЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ	35
Mudryi D.O., Birkentale V.V. ONBOARDING PROCESSES AND EMPLOYEE ASSISTANCE PROGRAM	39
Свиридовська М.Л., Николаєва В.І. СУТНІСТЬ БЕЗРОБІТТЯ В УМОВАХ РИНКОВИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН	44
Нирко В.В., Корнілова О.В. ВИБІР СТРАТЕГІЧНИХ АЛЬТЕРНАТИВ	48
Сичкова О.О., Лохман Н.В. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗРОБКИ ІННОВАЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА	51
Тарасенко Л.О., Іонін Є.Є. РОЗРАХУНОК РЕНТАБЕЛЬНОСТІ АКТИВІВ ПАТ «ВІННИЦЯГАЗ» З ВИКОРИСТАННЯМ ІНДЕКСНОЇ ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ МОДЕЛІ	54
Чернишов О.Ю. ІННОВАЦІЙНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ТРУДОВИМИ РЕСУРСАМИ У СФЕРІ ПОСЛУГ	59

3. Ильяшенко С.Н. Научные основы маркетинга инноваций: монография / под ред. С.Н. Ильяшенко. Сумы: ООО «Печатный дом «Папирус», 2013. 334 с.

*Тарасенко Л.О.,
Іонін Є.Є.,
доктор економічних наук, професор,
Донецький національний університет імені Василя Стуса*

РОЗРАХУНОК РЕНТАБЕЛЬНОСТІ АКТИВІВ ПАТ «ВІННИЦЯГАЗ» З ВИКОРИСТАННЯМ ІНДЕКСНОЇ ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ МОДЕЛІ

Сучасний стан функціонування газорозподільних підприємств характеризується низьким рівнем їх ефективності. Задля вирішення нагальних поточних питань, пошуку перспектив підвищення ефективності таких підприємств необхідним є здійснення аналізу показників діяльності та виявлення факторів, які мають безпосередній вплив на результати компаній даного напрямку.

Одним із підходів, який застосовується для вивчення економічних процесів є індексне моделювання. Індексні функціональні моделі надають можливість виявлення впливу певних факторів на результативний показник та служать опорою в розробці заходів щодо управління ефективністю діяльності компанії.

Питання використання різних інструментів аналізу ефективності діяльності підприємств присвячені роботи таких дослідників як Даньків Й.Я., Літковець Ю.О., Макарович В.К., Пилипенко С.М., Савицька Г.В. та інші. Дослідження таких авторів як Данилюк М.О., Гораль Л.Т., Король С.В., Савко О.Я. присвячені підходам до оцінки функціонування газорозподільних підприємств. Разом з тим додаткової уваги потребує процес використання функціональної факторної моделі для вивчення впливу певних показників на рентабельність активів.

Показники фінансової звітності газорозподільних компаній за останні роки демонструють збитковість їхньої діяльності. Цей результат взаємопов'язаний з рентабельністю активів, яка є одним з показників оцінки ефективності діяльності підприємства. Відповідно, від'ємне значення чистого фінансового результату свідчить про негативний показник рентабельності.

Рентабельність активів, як економічний показник, підпадає під вплив низки факторів, рівень впливу яких може бути проаналізований із застосуванням факторної моделі Дюпон.

Моделю Дюпон представляє собою інструмент аналізу факторів, за рахунок яких відбувається зміна рентабельності. Ідея моделі належить менеджерам компанії DU Pont та полягає у виявленні залежності показника рентабельності активів від ряду факторів. Класичний варіант цієї моделі дозволяє визначити рівень впливу на рентабельність власного капіталу таких факторів як рентабельність продажів, коефіцієнту оборотності капіталу, коефіцієнту фінансової залежності.

Разом з тим, для кожного конкретного суб'єкта господарювання є важливим вибір найбільш специфічних факторів, тобто тих, які враховують потреби аналізу. Для проведення факторного аналізу зміни рентабельності активів на прикладі газорозподільної компанії ПАТ «Вінницягаз» пропонується модифікувати первинний формат моделі Дюпон, доповнивши її такими елементами, аналіз яких є значущим для газорозподільної компанії – формула 1.

$$ROA = \frac{E}{A} * \frac{NS}{E} * \frac{GP}{NS} * \frac{NP}{GP}, \text{ де:} \quad (1)$$

ROA – рентабельність активів;

E – власний капітал;

A – активи;

NS – чистий дохід від реалізації;

GP – валовий прибуток;

NP – чистий фінансовий результат.

Головною метою створення підприємства є провадження певного виду діяльності, який забезпечує основну частку доходу, та який, відповідно, є основною операційною діяльністю підприємства. Такий показник як «маржинальний дохід» демонструє якість рішень щодо системи управління собівартістю. Газорозподільні компанії в цілому, та ПАТ «Вінницягаз» зокрема мають від’ємне значення валового прибутку (маржинального доходу) протягом останніх років, що є не задовільним результатом діяльності, яка визначена основною. Тому окреме місце в запропонованій факторній моделі відведене саме показнику валового прибутку (збитку) як первинної ланки у формуванні прибутку до оподаткування.

Відповідно до запропонованої модифікації моделі Дюпон може бути розрахована рентабельність активів у функціональному взаємозв’язку з іншими показниками. Вихідні дані для побудови факторної моделі представлені в таблиці 1.

Таблиця 1

Динаміка показників фінансової звітності ПАТ «Вінницягаз» та розрахунок їх темпів росту (зниження)

Показник	2014	2017	Індекс (темп зміни)
Власний капітал, тис. грн	293 639	322 215	1,097
Валюта балансу (активи), тис. грн	912 420	823 708	0,903
Чистий дохід від реалізації, тис. грн	914 026	621 963	0,680
Валовий прибуток (збиток), тис. грн	-70 117	-8 981	0,128
Чистий фінансовий результат, тис. грн	-160 969	-48 005	0,298

Для здійснення аналізу впливу факторів на результативний показник – рентабельність активів – може бути використаний індексний метод. Метод передбачає встановлення відносного впливу факторів на результативний показник через співвідношення певних індексів. Формули розрахунку впливу кожного з факторів з використанням підходу ланцюгових показників представлені нижче (формули 2 – 5):

$$\Delta PA (a) = PA_{2014} * \left(\frac{I_{BK} - I_A}{I_{акт}} \right), \quad (2)$$

$$\Delta PA (b) = PA_{2014} * \left(\frac{I_{чдр} - I_{СК}}{I_A} \right), \quad (3)$$

$$\Delta PA (c) = PA_{2014} * \left(\frac{I_{ВП} - I_{чдр}}{I_A} \right), \quad (4)$$

$$\Delta PA (d) = PA_{2014} * \left(\frac{I_{чфр} - I_{ВП}}{I_A} \right), \text{ де:} \quad (5)$$

$\Delta PA_{(a), (b), (c), (d)}$ – рівень зміни рентабельності активів під впливом зміни факторів a, b, c, d відповідно (умовні позначення представлені в таблиці 2);

PA_{2014} – показник рентабельності активів у 2014;

I_{BK} – темп приросту власного капіталу;

I_A – темп приросту активів;

$I_{чдр}$ – темп приросту чистого доходу від реалізації;

$I_{чфр}$ – темп приросту чистого фінансового результату.

В таблиці 2 представлено розрахунок показник рентабельності активів за допомогою чотирьох-факторної моделі Дюпон.

Таблиця 2

**Розрахунок складових моделі Дюпон
для розрахунку рентабельності активів**

Показники (відносні)	Умовне позначення факторів	2014	2017	Індекс (темп зміни)	Абсолютне відхилення
Коефіцієнт автономії (відношення власного капіталу до активів)	a	0,322	0,391	1,215	0,069
Показник ділової активності (відношення чистого доходу від реалізації до власного капіталу)	b	3,113	1,930	0,620	-1,182
Валова рентабельність доходів (відношення валового прибутку (збитку) до чистого доходу від реалізації)	c	-0,077	-0,014	0,188	0,062
Рентабельність за валовим прибутком (збитком) (відношення чистого фінансового результату до валового прибутку (збитку))	d	2,296	5,345	2,328	3,049
Рентабельність активів	y	-0,176	-0,058	0,330	0,118

Згідно з даними таблиці 2 у 2017 році у порівнянні з 2014 спостерігалось певне підвищення рівня фінансової автономності

підприємства. Проте, коефіцієнт автономності не дотягує до рекомендованого значення ($\geq 0,5$). Показники ділова активність та валова рентабельність доходів в окресленому періоду характеризувались зменшенням, що є негативною ознакою. Рентабельність за валовим прибутком збільшувалась в окресленому періоді, проте таке збільшення не можна однозначно трактувати як позитивне через арифметичну особливість показника – відношення двох від'ємних значень дає позитивний результат.

Нижче представлений розрахунок впливу факторів на рентабельність активів з використанням функціональної індексної моделі:

$$\Delta PA(a) = -0,176 * ((1,097 - 0,903) / 0,903) = -0,038;$$

$$\Delta PA(b) = -0,176 * ((0,68 - 1,097) / 0,903) = 0,81;$$

$$\Delta PA(c) = -0,176 * ((0,128 - 0,68) / 0,903) = 0,108;$$

$$\Delta PA(d) = -0,176 * ((0,298 - 0,128) / 0,903) = -0,033.$$

$$\text{Сума відхилень} = 0,118$$

Відповідно до результатів аналізу:

1. Збільшення коефіцієнту автономності на 0,069 призвело до зниження рівня рентабельності активів на 3,8%.

2. Зменшення коефіцієнту оборотності на 1,18 призвело до збільшення рентабельності активів на 8,1%.

3. Збільшення співвідношення валового прибутку (збитку) до чистого доходу від реалізації на 0,062 призвело до збільшення рентабельності активів на 10,8%.

4. Зміни співвідношення чистого фінансового результату та валового прибутку (збитку) у 2017 році призвели до зниження рівня рентабельності на 3,3%. Необхідно зазначити, що за результатами фінансової звітності, у 2017 році зберігалась збитковість діяльності.

Вивчення економічних процесів діяльності газорозподільних підприємств може супроводжуватись побудовою індексної функціональної моделі. Запропонована в дослідженні модель передбачає ретроспективне

виявлення рівня впливу факторів через розрахунок в моделі відповідних індексів. Підхід є одним з основних інструментів фінансово-економічного аналізу, який дозволяє виявити резерви підвищення рівня рентабельності, оцінити вплив прийнятих заходів щодо підвищення ефективності функціонування підприємства.

*Чернишов О.Ю.,
кандидат економічних наук, доцент,
Донецький державний університет управління*

ІННОВАЦІЙНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ТРУДОВИМИ РЕСУРСАМИ У СФЕРІ ПОСЛУГ

Для ефективного управління підприємством, спираючись на традиційні методи управління, необхідно використовувати інновації, тобто нові, вдосконалені та нетрадиційні підходи в управлінській діяльності, тому що в наші дні основою будь-якого виду управління підприємством є високоефективна діяльність, що спирається на прогресивні інноваційні фактори. До одних із них відноситься управління трудовими ресурсами, спрямовані на забезпечення нормальних умов праці та створення конструктивних взаємин між роботодавцями, працівниками та державою.

Економічну природу трудових ресурсів з їх еволюційними питаннями формування та використання в системі соціально-трудова відносин суб'єктів господарювання досліджували М. Заярна, О.М. Каралюс, Н.І. Кабушкін, А.В. Калина, Є.П. Качан та інші [1-4]. З урахуванням складності ситуації в економіці країни та на ринку праці, актуальним залишається питання розроблення нової концепції управління трудовими ресурсами, посилення місця та ролі управління ними.

Управління трудовими ресурсами відбувається на рівні держави та підприємства. Державний рівень управління трудовими ресурсами підприємств - це рівень управління трудовими ресурсами в межах окремого